

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,  
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir  
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir  
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzler üçün,  
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin  
qələmi ilə yazmaq üçün

*parlaq imzalar*

Kitabın sahibi: \_\_\_\_\_

Oxu tarixi: \_\_\_\_\_

Ürək ver:     

# GÜN ALTINDA ADAMLAR

QƏSSAN KƏNƏFANİ

Ərəb dilindən tərcümə:

İlqar Məhəmməd



Baş redaktor: Toğrul MUSAYEV  
Redaktor: Əyyub QİYAS  
Korrektorlar: Fatimə ALXAZ  
Turac ELDARQIZI  
Tərtibatçı: Zülfi XƏLİLOV  
Cildin dizayneri: Bayram QAFAROV

عسان كنفاني  
رجال في الشمس

**Qəssan Kənəfani**  
**GÜN ALTINDA ADAMLAR**

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2025, 96 səh.

© Qəssan Kənəfani / 1962

© Parlaq İmzalar MMC / 2025

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 154



www.parlaqimzalar.az  
info@parlaqimzalar.az  
f @ /parlaqimzalar  
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: "AVE PRINT" MMC  
2025

**Qəssan Kənəfani** 1936-cı il aprelin 9-da Akka şəhərində hüquqşünas ailəsində anadan olub. 1948-ci il hadisələrindən sonra ailəsi ilə birlikdə mühacirət edərək əvvəlcə Livan, sonra Suriyada məskunlaşıb. Dəməşq Universitetində ərəb filologiyası üzrə təhsil alıb.

Yaradıcılığında sürgün həyatını və müqavimət ruhunu əks etdirən yazıçı, 1962-ci ildə qələmə aldığı “Gün altında adamlar” romanı ilə müasir ərəb nəsrində yeni bir mərhələnin əsasını qoyub. 1969-cu ildə yazdığı “Hayfaya qayıdış” povesti ilə isə didərgin düşmüş insanların mənəvi sarsıntılarını və milli kimlik axtarışını yüksək bədiiliklə təsvir edib.

Kənəfani həm bədii yaradıcılığı, həm də publisistik fəaliyyəti ilə Fələstin müqavimət ədəbiyyatının ən məşhur simalarından biridir.

Qəssan Kənəfani 1972-ci il iyulun 8-də Beyrutda İsrail kəşfiyyatının həyata keçirdiyi sui-qəsd əməliyyatı nəticəsində həlak olub.



# Mündəricat

Birinci fəsil	
<b>Əbu Qeys</b> _____	9
İkinci fəsil	
<b>Əsad</b> _____	21
Üçüncü fəsil	
<b>Mərvan</b> _____	32
Dördüncü fəsil	
<b>Sövdələşmə</b> _____	46
Beşinci fəsil	
<b>Yol</b> _____	58
Altıncı fəsil	
<b>Günəş və kölgə</b> _____	76
Yeddinci fəsil	
<b>Qəbir</b> _____	91



## Birinci fəsil

### Əbu Qeys

Əbu Qeys nəm torpağın üstünə üzüqoylu uzandı. Uzandığı yer onun ağırlığının altında döyünməyə başladı. Yorğun qəlbinin döyüntüsü titrəyən qum dənələrinə toxunub onun bədən hüceyrələrinə keçdi. Hər dəfə sinəsini torpağa qoyanda bu döyüntünü hiss edirdi, elə bil ilk dəfə burada uzanandan bəri torpağın ürəyi cəhənnəmin ən dərin qatından gələn işığa aparan çətin yolu onun üzünə açırdı. Bir dəfə bunu orada, on il əvvəl tərək etdiyi torpaqdakı tarlada, şərki olan qonşusuna deyəndə o da istehza ilə cavab vermişdi:

– Bu sənin ürəyinin səsidir. Sinəni torpağa yapışdıranda onu eşidirsən.

Bu nə səfeh cəfəngiyyatdır. Bəs ətir? O ətir ki, ciyərlərinə çəkən kimi beynini dumanlandırır, sonra da damarlarına axırdı. Hər dəfə uzanıb torpağın ətiri ilə nəfəs alanda ona elə gəlirdi ki, saçını soyuq su ilə yuyub hamamdan çıxan arvadının ətirini duyur. Həmin rəyihəni... Soyuq su ilə yuyub hələ yaş olan saçını üzünə

tökmüş qadının ətri... Həmin döyüntü... Sanki ehtiyatla ovcunda apardığın kiçik quşdur...

Fikirləşdi ki, yəqin, torpaq dünənki yağışa görə nəmdir...

Yox, dünən yağış yağmayıb... İndi göydən yalnız bürkü, toz yağa bilər. Harada olduğun yadından çıxıb? Yadından çıxıb?

Fırlanıb arxası üstə uzandı. Başını əlləri arasına alıb ağappaq, parıldayan səmaya baxdı. Tək-tənha qara bir quş səmanın ənginliyində harayasa uçurdu. Nədənə sə birdən qəribsədi, hiss etdi ki, ağlamağı gəlir.

Yox, dünən yağış yağmayıb, indi avqust ayıdır. Unutmusan? Bütün bu yol qara əbədiyyət kimi boşluğa gedir. Unutmusan?

Quş hələ də başı üzərindəki parlaq səmada qara nöqtə kimi süzürdü. İndi avqustdur. Onda niyə torpaq nəmdir? Bu, sahildir. Görmürsən, göz işlədikcə uzanıb gedir?

– ...İki böyük çay – Dəclə ilə Fərat qovuşub bir çay əmələ gətirir. O çaya Şətt ül-Ərəb deyirlər, Bəsrədən başlayaraq düz...

Bunu arıq, ağsaçlı, qoca Səlim müəllim uca səslə, artıq onuncu dəfə yazı taxtasının yanında dayanmış uşağa təkrar edirdi. Onda kəndlərindəki məktəbin yanından keçirdi. Bir daşın üstünə çıxıb pəncərədən içəri baxmağa başladı. Səlim müəllim şagirdin qarşısında dayanıb əsasını əsdirə-əsdirə uca səslə deyirdi:

– ...İki böyük çay – Dəclə və Fərat qovuşub...

Uşaq həyəcədən əsir, sinifdəki başqa uşaqların isə gülüş səsləri eşidilirdi... Əlini uzadıb yavaşca uşağın başına vurdu. Uşaq nəzərlərini qaldırıb onun pəncərədən baxdığını gördü.

– ...Nə olub?

Uşaq gülüb pıçıldadı:

– Axmaq!

Geri çəkilib daşın üstündən tullandı və yoluna davam etdi. Səlim müəllimin səsi qulağından getmirdi, onun sözlərini təkrar edirdi:

– İki böyük çay qovuşub...

Həmin gecə Səlim müəllimin kəndxudanın idarəsində oturub sulu qəlyan poqquldatdığını gördü. Onu Yaffadan kəndlərinə oğlanlara dərs demək üçün göndərmişdilər. Həyatının böyük bir hissəsini tədris prosesində keçirdiyindən “müəllim” sözü adının ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdi...

İdarədə bir nəfər ondan soruşdu:

– Cümə günü camaata imam da duracaqsan, elə deyilmi?

Səlim müəllim sadəlövhüklə cavab verdi:

– Yox, mən müəlliməm, imam deyiləm...

– Nə fərqi var ki? Bizim müəllimimiz həm də imam idi, – kəndxuda dilləndi.

– O, dini məktəb müəllimi olub, mən isə adi məktəb müəllimiyəm.

– Nə fərqi var? – kəndxuda inadla soruşdu.

Səlim müəllim cavab vermədi, eynəyinin arxasından baxışlarını ona dikilən üzlərdə gəzdirdi. Sanki oturanların arasında özünə kömək axtarırdı. Lakin hamı kəndxuda kimi bu mövzudan çaşbaş olmuşdu. Uzun sükutdan sonra Səlim müəllim boğazını arıtlayıb sakit səslə dedi:

– Yaxşı... Mən namaz qıla bilmirəm...

– Bilmirsən?! – Hamıdan heyrət nidaları qopdu.

Səlim müəllim qətiyyətlə dedi:

– Bilmirəm!

Oradakılar təəccüblə bir-birilərinə baxıb gözlərini kəndxudanın üzünə dikdilər. O da hiss etdi ki, nəse deməlidir və düşünmədən çımxırdı:

– Onda nə bilirsən?

Səlim müəllim buna bənzər bir sual gözlədiyindən ayağa durub cavab verdi: – Çox şey... Məsələn, yaxşı güllə atıram...

Qapıya tərəf gedib geri çevrildi. Arıq üzü titrəyirdi:

– Sizə hücum edən olsa, məni oyadın. Bəlkə, bir xeyrim dəydi.

\* \* \*

Deməli, on il əvvəl Səlim müəllimin haqqında danışdığı, kəndindən, Səlim müəllimin məktəbindən minlərlə mil və minlərlə gün uzaqlıqda yerləşən sahil, şətt<sup>1</sup> bu imiş. Allah sənə rəhmət eləsin, Səlim müəllim

---

1. Şətt – sahil, çay dərəsi – Tərc.

lim... Allah rəhmət eləsin. Kəndləri yəhudilərin əlinə keçməzdən bir gecə əvvəl canını almaqla, şübhəsiz ki, Allah ona iltifat göstərmişdi. Cəmi bircə gecə... Ay Allah! Bundan da gözəl ilahi nemət, hədiyyə olarmı? Doğrudur, camaat dəfninlə məşğul olub sənin ölümünə ehtiram göstərmədi... Lakin sən hər halda orada qaldın... Orada qaldın! Rəzalətdən, yazıqlıqdan canını qurtardın, qocalıq dövrünü rüsvayçılıqdan xilas elədin. Allah sənə rəhmət eləsin, Səlim müəllim! Görəsən, yaşasaydın, yoxsulluq mənim kimi səni də çənginə alsaydı, indi mənim gördüyüm işi görərdinmi? Bütün illərini çiyinə alıb səhra ilə “bir loxma çörək üçün” Küveytə qaçardınmı?

Qalxıb dirsəklərini torpağa qoydu. Böyük çaya baxmağa başladı, sanki birinci dəfə idi görürdü. Deməli, Şətt ül-Ərəb budur. “Xurma və saman daşıyan gəmilərin üzdüyü böyük çay... Elə bil şəhərin ortasında avtomobillərin şütüdüyü bir küçədir”. O gecə oğlu Qeys soruşanda qışqıraraq belə cavab vermişdi.

– Şətt ül-Ərəb nədi?

Oğlunu yoxlamaq istəyirdi. Lakin Qeys uca səslə tez cavab verdi və əlavə etdi: – Bu gün sənin sinfin pəncərəsindən baxdığını gördüm...

Arvadı ona baxıb güldü. Xəcalət hiss edib yavaşca dedi:

– Bunu əvvəldən bilirdim.

– Yox, bilmirdin. Bu gün pəncərədən baxanda öyrənmişən.